

Intervju med finska krigsbarnet Anneli Dagnäs, Ugglarp, Falkenberg.

Född i Åbo, Finland.

Berättar om sin upplevelse som finskt krigsbarn i Halland.

Intervjuare: Anna Lindqvist, Hallands bildningsförbund. Halmstad 2017.

Förkortningar: AD= Anneli Dagnäs, AL= Anna Lindqvist (JD= Jan Dagnäs)

Dialektala uttryck och talspråk:

Dom= de, dem

Bytat= bytt

Nån, nåt, nånting = någon, något, någonting

Ensamna= ensamma

Mhm= talspråk för till exempel jaha

Farbrorn= farbrodern

Tatt= tagit.

Mhm= talspråk

Inspelning 1

AD: Den här fick han ju, det kan du, men den har du väl sett?

AL: Mm.

AD: Men den där borde han ju ha, eller borde dom ha haft också, tycker jag.

AL: Medaljen, ja.

AD: Ja. Men den finns inte.

AL: Nej.

AD: Nej.

AL: För den fick man ju tillsammans med detta.

AD: Ja, det måste dom ju ha fått tillsammans med det där ja. Jag har ju sett den där, men att det, alltså vi har den inte. Men dom var inte så mycket för sånt där, vet du.

AL: Nej.

AD: Det var inte så...

AL: Då kan det ha försvunnit i...

AD: Ja, jag tänker på den där lille väskan jag hade och, och lappen om halsen, sånt där kunde ju varit roligt att ha kvar, men dom ville nog bara det, att det skulle försvinna.

AL: Mm.

AD: Ja.

AL: Man ville inte komma ihåg det?

AD: Nej. Och sen har jag ju mitt pass.

AL: Mm.

AD: Det är väl det enda som är nånting.

AL: Ja...

AD: Här vet jag inte, det är mitt svenska medborgarskap, det har ju inte med det här och göra. (Anneli hänvisar till ett kuvert med papper)

AL: Men det här har jag, jag har inte sett ett pass innan, faktiskt.

AD: Har du inte?

AL: Inte som har sett ut på det här, jag har sett, nog visum, kanske.

AD: Jaha.

AL: I pappersform. Så det här är ju lite roligt.

AD: Ja, ja, men då var det ju lite kul, att jag hade nått.

AL: Mm.

AD: Det står att jag är född den sjätte april, det är jag inte, född den tionde.

AL: Ok.

AD: Du vet det var krigstid, det var inte så noga.

AL: Nej...

AD: Nej. Sen var det ju lite roligt för att sen fick man ju, vid en viss ålder så fick man ju ransoneringskort.

AL: Mm.

AD: Ja, och då var det stämplat, och det kommer jag ihåg det var så roligt, man fick kaffe och socker och allt. (Skratt)

AL: Ja, just det. Är giltigt till 1944. (Hänvisar till text i passet)

AD: Jag hade bara på ett halvår, jag skulle bara vara ett halvår.

AL: Ja, just det.

AD: Och det var ju så att jag mådde inte så bra, så det var ju därför. För min syster och bror hade ju åkt före.

AL: Ok.

AD: Sen var ju min bror i Getinge, och då så skrev vi, min mormor var ju väldigt språkkunnig, hon var guide på Klosterbackens museum i Åbo. Så hon kunde ju, så hon hade, förmedlade. Och då frågade dom då om jag fick komma dit och vara där ett halvår. Men dom ville inte ha, dom ville inte, min bror var inte kvar där heller. Och det trodde ju jag, att jag skulle få träffa min bror.

AL: Mm.

AD: Det fick jag inte.

AL: Nej.

AD: Han hade redan flyttat därifrån. Men då frågade dom på Nygård här.

AL: Mm.

AD: Men dom ville inte heller ha någon, för dom fäste, fäste sig vid för ett halvår och sen...

AL: Ja.

AD: Men dom blev övertalade.

AL: Och vilket år var det du reste hit?

AD: 44. (1944)

AL: 44. Mm, ska skriva här. Vi kan börja med dom här faktafrågorna bara så jag får dina uppgifter och då är det ditt namn idag?

AD: Anneli Dagnäs.

AL: Och du är född som?

AD: Flinkman.

AL: Hur stavar du det? Flink?

AD: Flinkman, ja precis, Flinkman, som det låter.

AL: Ja. Och du är född 1939.

AD: Ja.

AL: Och födelseort?

AD: Åbo.

AL: Och bostadsort i Sverige?

AD: Linköping, alltså idag, annars var det ju Steninge.

AL: Så kom du hit till Steninge. Och adress och telefon, det kan jag ta förresten, för det har jag...

AD: Hagarydsvägen 87, 586 63 Linköping.

AL: Och telefon har jag. Då ska vi se. Nu har jag lite frågor av olika slag.

AD: Mm.

AL: En del passar inte in, ibland har du berättelser kanske som, som täcker in frågorna så då...

AD: Mm.

AL: Så att, du kom hit 44, då var du fem år. (1944)

AD: Mm.

AL: Vad minns du från Finland?

AD: Ja, det minns jag inte så mycket av, faktiskt. Jag minns inte mycket.

AL: Nej.

AD: Jag vet inte om man förtränger eller om det är, jag vet faktiskt inte. Men att jag kommer ihåg skyddsrummet, och jag kommer ihåg lägenheten hemma. Och jag kommer ihåg när pappa kom hem på permission, då satt jag under köksbordet.

AL: Mm.

AD: Och sen var jag livrädd för alla karlar. Det var jag, kommer jag ihåg, ja. Och sen vet jag, sen var det en händelse när jag fastnade med benet i cykeln, jag åkte cykel, pakethållaren. Och då var det, då skulle jag upp till sjukhuset. Och då fick vi inte komma dit för det var så mycket soldater.

AL: Jaha.

AD: Så det var inget, det är såna där dumma minnen egentligen.

AL: Nej.

AD: Men däremot det här med skyddsrummet det kommer jag ihåg, och precis hur lägenheten såg ut. Så det kan jag, men annars kommer jag inte ihåg mycket.

AL: Var det en stor lägenhet, en liten?

AD: Nej, ett rum, ett rum och kök, var det nog.

AL: Mm.

AD: För köksbordet var där, spisen var där, och så var det en säng där. (Anneli visar med händerna) Och där hade jag ont i öronen. Kommer jag ihåg. (Skratt)

AL: Mm.

AD: Men annars så var det inget, nej, jag har väldigt lite minnen.

AL: Mm. Det tycker jag inte att du har.

AD: Säger du det?

AL: Nej, om jag jämför med många...

AD: Ja.

AL: Men hur många var ni i familjen?

AD: Vi var, jag hade ju två syskon, en äldre bror och en äldre syster.

AL: Mm.

AD: Och dom hade ju kommit till, till Sverige tidigare då. Så att dom, och jag var ju minst, jag skulle inte vara, jag skulle vara kvar i Finland. Och dom försökte med, dom hade ute mig till en gård på landsbygden.

AL: Ja.

AD: För att jag skulle komma lite från stan då, ja. Men så skulle dom komma och hälsa på mig, och då hade, mamma var så nog med att vi skulle vara fint klädda och hon hade mycket kontakter och hon var väldigt stark kvinna måste jag säga. Och när dom hälsade på mig, då hade dom egna barn och då gick jag i trasor och jag var hungrig och dom hade inget. Så då fick jag följa med tillbaka till stan, och sen gick dom och skaffade pass.

AL: Ja, ja.

AD: Så på det viset blev det.

AL: För gården som dom ville att du skulle komma till hade det fattigt?

AD: Jag vet inte, jag vet inte hur dom hade det, men dom hade i alla fall tyckt att jag hade bättre kläder än deras barn.

AL: Mm.

AD: Du vet på landsbygden var det nog inte så där, på den tiden. Men att det där vet jag inte, för det är som dom har berättat för mig va.

AL: Mm.

AD: Fast min syster vill inte låtsas om nått sånt där, utan det, hon, hon säger att det var inte alls på det viset. Men jag tror mer på mamma.

AL: Ja. Man har olika bakgrund.

AD: Men däremot kommer jag ihåg när jag skulle resa. Resan har jag ganska mycket minnen av faktiskt. För att, då var det ju så att, jag kommer ihåg när vi skulle gå och hämta passet, och där, vi var, byggnaden och det. Och sen skulle pappa komma hem och följa mig till båten. Mamma kunde väl inte.

AL: Mm.

AD: Och då, då i alla fall bar han min väska, han var en väldigt fin man min pappa. Där han var otroligt snäll och omtänksam och, men då fick han inte följa med. Utan då tog dom en, "hon klarar sig själv". Ja, och båten kommer jag ihåg, den kan jag rita upp, precis hur det var. Där hade dom ju gjort i lastrummet, med madrasser. Sen var det några sköterskor, eller barnsköterskor eller var dom nu var för nånting.

AL: Mm.

AD: Som skötte om oss. Och sen när vi åkte in i Stockholm så stod vi och tittade, på, och hängde på relingen. Då var det en liten pojke som tappade mössan. Och då så sa dom, - ja, nu får fiskarna ha den mössan. Det är så konstigt att man kommer ihåg såna där banala detaljer.

AL: Ja, det är fint vad som fastnar, liksom.

AD: Ja, ja, just det.

AL: Men kommer du ihåg hur lång tid det tog och resa över med båt?

AD: Ja, det tog, det vet jag inte.

AL: Nej.

AD: Vet jag inte, men jag tror att vi åkte på kvällen, att vi åkte på natten. Min pappa var ju vid marinen, så att han, han var ute på båten, han vaktade båten kan man säga. Så att, och det är ju också en sak där jag tänker på som det har ju också med kriget att göra, det här, fast kanske inte med finska krigsbarn, men pappan var ju reserv. Och då var det en grabb, en rätt så ung pojke som frågade pappa om han fick byta pass. För han skulle göra nått särskilt. – Om jag får byta pass med dig? Jo, det fick han ju göra. Var ju bara det att båten blev ju skjuten och han dog. Alle man på, så ibland, jag menar pappa hade tur, men den lilla pojken som hade bytat. Det pratade han om, tyckte han var så hemskt, den där unga pojken.

AL: Ja.

AD: Ja, ja, det har inte med det att göra. Men när man börjar tänka så kommer man på sånt här.

AL: Ja, visst. Så du sa att din mamma klarade inte av och följa med dig till båten?

AD: Nej, det tror jag inte, jag har inget minne av, det var bara det att pappa gjorde det.

AL: Ja.

AD: Ja, men sen åkte hon till Sverige, och arbetade först i Stockholm på nått barnhem förr. Och sen så var hon här i Halmstad också, fast hon gjorde sig aldrig, hon visade sig aldrig.

AL: Ok.

AD: Nej, men att det var, hon ville nog se vart jag hade hamnat.

AL: Ja, ja det är klart. Men dina syskon, kom dom också hit till Halland?

AD: Ja, inte min syster, men min bror. Och han kom ju till Getinge, då till dom här Ivar och Olga Bengtsson, heter dom. Och dom hade ju två egna barn där, och det gick inte så bra. Min bror han var lite sjuklig och sådär. Så att, men sen efter några, jag kan inte svara på hur lång tid det var egentligen emellan men han kom också hit, för han var i Mokrig, som ligger, vad ska man säga, strax intill Nygård.

AL: Mm.

AD: Och där var han nog, där han åkte tillbaka, han var sju år äldre än jag. Och han åkte tillbaka till Finland när han var 14, 15 för han konfirmerades i Finland, för pojkar, dom blev, de flesta åkte ju tillbaka. Men att, så att han var där, så jag tänkte det, men vi träffades sällan. Det var när det var kalas, eller nått sånt där.

AL: Mm.

AD: Jag vet, jag var i Ugglarp, här. Var det sån här, ja, basarer och sånt där för, för insamling till finska krigsbarn. Och då så, vet jag då var det lite dans och så. Då vet jag att jag dansade och tänkte, detta är min bror. Du vet, jag hade ju inte träffat honom så jättemycket, som han åkte tidigare. Och jag var ju liten, föddes ju 39, och det var ju, det var ju nästan, sen började ju kriget. (1939)

AL: Ja.

AD: Så att...

AL: Så ni hann inte...

AD: Vi hann inte bli så bekanta.

AL: Nej.

AD: Nej.

AL: Lever han idag?

AD: Nej, han dog i en hjärtinfarkt, 48 år gammal.

AL: Ok.

AD: Men han mådde väldigt dåligt av detta. Han mådde, han fick både alkoholproblem och allt möjligt. Så, han klarade inte det här att åka fram och tillbaka, nej.

AL: Det är inte ovanligt.

AD: Nej, jag vet det. Men alltså, sen vet jag inte, han, trots allt var han lycklig då, för han hade hittat en ny kvinna, hon hade tre barn. Och han var barnkär, och dom hade jättebra. Men det fick han inte ha så länge.

AL: Tråkigt.

AD: Mm, så är livet.

AL: Hur gammal var din syster, hon var äldre än dig också?

AD: Ja.

AL: Han var sju år äldre.

AD: Mm, och hon är fyra år äldre.

AL: Fyra år. Och vart kom hon?

AD: Jag vet inte riktigt, hon har sagt det så... Kommer du ihåg det Jan? Vart Anja kom? (Anneli frågar sin man Jan)

JD: Eh, var det inte...?

AD: Enköping?

JD: Lidköping?

AD: Nej, inte Lid, Enköping, tror jag.

JD: Jaha.

AD: Och sen, men hon var på två ställen, men jag vet inte. Det var ju en, det var ju två krig. Det var ju det här, finska vinterkriget och allt vad det heter.

JD: Hon åkte ju och hälsade på sen.

AD: Ja visst. Och de åkte ju från Linköping.

JD: Men Anja pratar inte så mycket om...

AD: Nej, nej, nej.

JD: ... Om den där tiden.

AD: Ja, ja, det spelar ingen roll. Hon var inte i Östergötland, eller hon var inte i Halland i alla fall.

AL: Nej.

AD: Nej.

AL: Och hon heter Anja?

AD: Anja, ja.

AL: Och din bror hette?

AD: Kalevi.

JD: Men det kan du ta reda på.

AD: Ja, ja det kan jag.

AL: Nej, det är bara intressant att höra.

AD: Det är bara kuriosa.

AL: Ja, ni var tre syskon.

AD: Mm.

AL: Fick du fler syskon?

AD: Nej.

AL: När dina föräldrar...

AD: Nej.

AL: Men flyttade Anja och Kalevi tillbaka till Finland?

AD: Mm.

AL: Mm, och du fick stanna här?

AD: Ja, jag var 1950, var jag en termin, var jag i Åbo. Och då skulle jag stanna kvar där, och jag gick på Åbo svenska samrealskola och allting. Men sen skulle jag åka hem till jul, och hälsa på, hem kallar jag ju här, Halland va.

AL: Ja.

AD: Och då ville jag inte tillbaka. Men jag måste ju säga att dom har, mina fosterföräldrar och mina biologiska har haft ett fantastiskt bra, dom har, ja dom har haft ett väldigt bra förhållande.

AL: Mm.

AD: Så att, på det viset, och alla har tänkt på mitt bästa.

AL: Ja.

AD: Om vi säger.

AL: Mm.

AD: Mamma hade väldigt svårt i sitt liv, de sista åren, kan man säga. Hon, för att folk är ju inte så snälla heller. Och då så hade dom sagt – hur kan du lämna ifrån dig ditt barn? Hur kan du göra så? Och då vet jag att det var på nått vis fick jag reda på det. Och då var det en natt där jag sov lite dåligt en period och då satt jag och skrev ett långt brev och så skrev jag att, att jag tyckte att dom hade gjort, det var ju det bästa för mig. Dom hade ju inte vart alls egoistiska, dom hade ju tänkt på mig.

AL: Ja.

AD: Att jag skulle ha det bra.

AL: Mm.

AD: Och jag hade ju det väldigt bra här, men jag kom till en lantgård och det var, det var ju både mat och, ja det var ju bra, så att. Dom bodde i stan och det var ju väldigt fattigt och eländigt och med samma efter kriget. Men att, men dom har ju haft arbete om en säger då. Mamma hon har vart, jobbat och...

AL: Vad arbetade hon med?

AD: Ja, hon var väl lite på olika ställen, men hon var i alla fall på finska Alko, och var biträde, vad ska man säga, affärsbiträde där. Och där sökte dom en lastbilschaufför, och då sa hon att min man han kör buss. Så han har ju trafik kort, för han körde buss, pappa. Och då började han där och sen var han under där resten av sitt arbetsliv.

AL: Ok.

AD: Så han avancerade så han hade, dom skickade honom runt i Finland för dom skulle rätta till affärerna som gick lite dåligt.

AL: Mm.

AD: Han var väldigt noggrann och ansvarsställande.

AL: Mm, vad hette dom?

AD: Min mamma hette Lea, och pappa hette Lauri. Sen var det ju, det var ju väldigt mycket, min mamma hon hade en bror, som, han var gift också, hade tre barn. Och dom, liksom vi barn vi var ju tillsammans då under kriget. Och det var väl för att hjälpa. Och hon, hon mådde inte så bra, hans fru där, hon blev lite nervklen som dom sa förr. Men...

AL: Så man tog hand om varandra?

AD: Ja, man tog hand om varandra. Min gamla mormor då, som var, hon var ju som sagt, hon jobbade, hon var ju guide så att hon jobbade ju också. Så min mamma är upp vuxen i det här Klosterbackens, Klosterbackens museum, det är ju där. Åbo brann

ju, men så var det en del av Åbo som klarade sig. Och det hade dom ju då och visade, och det gör dom än idag. Så det finns ju än idag.

AL: Ja, vad roligt. Klosterbacken. Och ni bodde i en lägenhet, och du sa att du minns skyddsrummet, vad minns du om det?

AD: Skyddsrummet det var ju potatiskällare.

AL: Ok.

AD: På gården, vi bodde här och så var det som en fyrkantig gård så här va, och så låg den där borta. Så var det då, så fick man springa dit.

AL: Ja.

AD: Jag kan säga det var lådor vi satt på, och sen var det, så kom dom här flygplanen och sen då när det gick så gick dom äldre, lite äldre gubbar, som inte kunde vara ute i kriget, dom gick ut och tittade. Och dom, om det fanns, om hemmet fanns kvar.

AL: Mm.

AD: Mm. Jo, det fanns kvar, idag med. Ja, men det brann, och det kommer jag ihåg, det brann överallt. Så det var, det är ju lite såna här saker som när man börjar prata om det så finns det nästan ändå.

AL: Ja, visst är det så.

AD: Fast det är ju ingen idag som är intresserade av sånt här.

AL: Jo.

AD: Nu, jo nu ja. Nu.

AL: Ja.

AD: Jag menar, det är ju likadant som den här han sa i Harplinge då, som var krigsbarn där, han håller ju på också, med att kartlägga och, i Steninge och Harplinge.

AL: Ja.

AD: Så att.

AL: Det ska väl kanske gå nån cykel innan det, jag vet inte hur det kommer sig.

AD: Eller också är det elfte timmen?

AL: Ja.

AD: Men det är väl likadant nere i koncentrationsläger och allting sånt där. Dom börjar ju också...

AL: Ja, visst. Också är det, jag tycker det är ett väldigt aktuellt ämne, med hur situationen ser ut i världen idag.

AD: Ja, ja, verkligen.

AL: Vet du hur många ni kunde vara i det här skyddsrummet?

AD: Nej, det vet jag inte.

AL: Nej.

AD: Det vet jag inte, det var väl dom som bodde i gården där, ja. Så det kan jag inte svara på.

AL: Men...

AD: Och sista tiden gick jag inte dit.

AL: För att?

AD: Nej, jag vet inte varför. Jag fick vara hemma, jag ville inte gå dit.

AL: Jaha.

AD: Nej, jag mådde nog inte så bra, tror jag. Det här livet som var.

AL: Mm.

AD: Så att, sen åkte jag ju då till landet, för det skulle väl vara lite lugnare där, men det var ju inte bättre där, så då...

AL: Hur visade det sig hos dig att du inte mådde bra?

AD: Nej, jag vet inte. För det första har jag ju lite cellskräck så jag tror att det där mörka, fuktiga hålan där på nått vis. Allts det där, kändes som, jag vet inte. Längre, längre, och jag tycker inte om, nej, jag har lite cellskräck fortfarande, men inte så. Man bearbetar ju.

AL: Ja. Men det är klart, det som skulle vara säkerheten, när man får en annan känsla av den så måste ju det vart svårt.

AD: Ja, ja. Det är väl det. Däremot har jag inget minne av tiden i Stockholm, för jag måste ju ha varit i Stockholm. För jag åkte från Åbo den 12 april. Och jag kom inte till Getinge förrän natten mellan den 16 och 17. Kom jag med tåg, gick av Getinge station.

AL: Mm.

AD: Ja, det var väl nån Lotta eller nått som följde med mig skulle jag tro.

AL: Ja. Dom flesta var ju en vecka nästan i Stockholm.

AD: Ja, vad gjorde vi? Jag vet, jag tyckte aldrig om att stå i kö. (Skratt) Det gillade jag inte.

AL: Ja, nej, det fick du säkert göra. Dom berättelserna jag fick så, så gick man igenom, läkarundersökte...

AD: Ja, det var säkert så.

AL: Och avlusning.

AD: Ja, just det.

AL: Och fick byta upp sig i klädväg om det behövdes och sådär.

AD: Mm.

AL: Och en del har berättat att dom gjorde utflykter i Stockholm.

AD: Jaha.

AL: Gick i sele, var det en som berättade, hon tyckte det var så pinsamt för hon var sju år, hon ville inte gå i sele.

AD: Nej.

AL: Så att det är lite olika, men det...

AD: Ja, just det. Nej det har jag inget som helst minne av.

AL: Men tolfte till, ja det stämmer ju då att du var där några dagar.

AD: Ja, ja.

AL: Det kanske inte var något att minnas.

AD: Nej, det kanske inte var det.

AL: Men resan kommer du ihåg, däremot, och det är inte så jättemånga som kommer ihåg den resan.

AD: Nej, nej, jag, båtresan kommer jag ihåg väldigt väl.

AL: Kommer du ihåg vad båten hette?

AD: Nej, med det var ju Borebåtarna då, som gick. Men jag vet inte, jag åkte ju med Bore, det var elva, men jag vet inte om dom gick då. Det kan jag inte svara på du. Sånt där vet nog min syster, men det.

AL: Mm.

AD: Hon var ju äldre.

AL: Ja, var det första gången du åkte båt?

AD: Ja, det var det säkert.

AL: Men du sa då att ni fick, hur, kommer du ihåg hur ofta ni behövde, alltså flyglarmet gick. Hur ni behövde...

AD: Nej, det kommer jag inte ihåg.

AL: Nej.

AD: Tyckte det var jämt.

AL: Ja.

AD: Nej, det kommer jag inte ihåg.

AL: Och ni fick mörklägga och så antar jag?

AD: Ja, det har jag heller inget, men du vet jag var fem, jag fyllde fem, så att jag vet inte. Jag kanske inte engagerade mig i det.

AL: Nej, nej det är svårt att säga för jag har frågor som är vad dina upplevelser av kriget är.

AD: Mm.

AL: Men det är svårt att säga, för skyddsrummet är ju en del av...

AD: Men alltså, det är ju flygplanen, och det tycker jag inte om än idag. Vi tittar på ett program här på lördagskvällen som heter Hotellet, nånting sånt där. Och där har dom såna där flygplan, och dom ljuden tycker jag inte om. Så det var väl mycket sånt. Så att, och det var ju när jag kom här till Nygård så när flygplanen, Halmstad flygplatsen ligger ju rätt så nära där. När dom flög då sprang jag ju ner i källaren.

AL: Ja.

AD: Det trodde jag ju att, nu var det dags.

AL: Nej, den kände jag också igen, den flyg...

AD: Så det är väl mycket det där med flygplanen, och larmet och alla såna där, och så ljudet av dom där flygplanen. Och så elden, det brann, det kommer jag ihåg, ja.

AL: Var det när er, där ni bodde?

AD: Nej, det var inte det. Men det lyste väl upp antagligen, så man såg det ändå. Ja, och så fick man ju inte klä av sig på natten.

AL: Nej.

AD: Så det gjorde jag ju inte här, dom fick ju inte klä av mig kläderna, vet du. Jag höll på att bli hysterisk.

AL: Mm.

AD: Så att, det var inte, då skulle ju jag springa till skyddsrummet, kan jag ju inte göra i nattlinne.

AL: Nej.

AD: Nej, men det var ju en vardag, så är det ju för alla barn i krig idag, så att det kommer ju tillbaka.

AL: Mm. Eh, vad tänkte jag på. Minns du när du fick besked om att du skulle få resa till Sverige?

AD: Mm.

AL: Hur var det?

AD: Jo det var jätteroligt. Jag var jätteglad för att jag skulle få komma till Sverige. Och för att jag skulle få träffa min bror.

AL: Ja.

AD: Det skulle jag, för skulle ju, han var ju i Getinge och jag skulle få träffa honom. Sen var det ju ingen människa som kunde prata med mig när jag väl kom hit.

AL: Nej.

AD: Och tala om att han inte var kvar. Nej. Och när vi skulle åka då, till på söndag eller vad det nu var för dag, jag tror det var en söndag, så skulle vi åka till Nygård. Och då, då var det ju då Ivar och Olga och deras två barn. Sen när vi skulle åka hem, det var en fin dag, dom hade fått lamm och vi var ute och ja. Så skulle dom ju åka, så gick först han, farbrorn gick, och sen gick hon, och så gick Bengt som var äldst och så gick Maj-Britt och sen var det ju min tur. Det kunde jag ju räkna ut vet du, jag var ju smart. Och då åkte dom iväg, och då vet du, då var det ju, förstod jag ju, att det här var ju nått. Hade ingen aning om att jag skulle vara där.

AL: Nej.

AD: Så att det var, men som sagt var, det var... På kvällen skulle dom ju bada mig, då bet jag pappa rejält i armen, jag var ju rädd för alla karlar. Och jag trodde han var ryss, vet du. (Skratt)

AL: Ja.

AD: Så att, det gjorde jag. Men att, nej, dom visste ju inte var jag hade kommit ifrån, men dom kunde ju förstå att dom hade gått igenom mig i Stockholm, så att jag kom ju inte.

AL: Ja. Men jag tänkte, ja.

AD: Men det är rätt fantastiskt ändå, för att när mina föräldrar gick bort i Finland så hade dom sparat lite gamla brev.

AL: Ja.

AD: Och då var där ett bland annat som min fostermamma då hade skickat till midsommar, och då skrev hon litegrann att jag hade, jag var ju liten och lite mager och så där. Men jag tog mig ju, och den, också skrev hon det att jag pratade ren svenska. Vid midsommar.

AL: Ja.

AD: Och jag kom i april.

AL: Ja.

AD: Förstår vad barn lär sig snabbt.

AL: Ja, det är fantastiskt.

AD: Ja.

AL: Det är inte lång tid.

AD: Nej, det var två månader.

AL: Mm. Men när du sen kom tillbaks, 50 sa du, till Finland. (1950)

AD: Mm.

AL: Hur var det med finskan?

AD: Nej, jag kunde inte ett ord, inte nu och inte då.

AL: Nej.

AD: Jag kan säga tack, och adjö. (Skratt)

AL: Hur var det då, och komma tillbaka?

AD: Nej, det var hemskt, det var inget vidare den hösten.

AL: Nej.

AD: Nej, det var det inte.

AL: Och då var du elva år.

AD: Ja, nej då kände jag mig inte, för det första var jag ju van vid landet. Och sen komma till en, rena storstaden. Mamma och pappa arbetade, var borta hela dagarna. Och vad gjorde jag, jag gick i skolan där några timmar. Nej, det var inte min grej.

AL: Nej, och då hade du vart därifrån längre tid av ditt liv än du hade vart där.

AD: Ja, ja.

AL: Så det är klart att det...

AD: Ja, hade jag.

AL: Men hur var relationen till din mamma och pappa då när du kom tillbaka?

AD: Här menar du?

AL: Nej.

AD: Där? Ja, nej, men jag säger att dom är väl som vilka goda vänner som helst.

AL: Mm.

AD: Det blev ju så, för det blev ju likadant, kan man väl säga, att mamma och pappa det, det försvinner väl litegrann. Det är väl vilken, jag menar man kan ju ha relation till en äldre person. Och det är ju som min syster, vi ska åka dit och hälsa på i nästa vecka förresten. Min äldsta dotter och jag. Men alltså det är ju, jag kan inte känna att det är min syster, på sätt och vis, men jag kan lika gärna ha, till en god vän.

AL: Mm, ja.

AD: Så där kan jag, tycker det är en lite konstig situation. Men sen var det ju mamma och pappa, det var ju här. Trots att dom här var ganska, ja en säger, dom var ju inte så ömsinta så, utan dom, dom var ju inte vana. Var uppvuxna i stora barnkullar och det var väl inte så mycket kel med några barn, småbarn där inte, utan.

AL: Nej, hade dom andra barn?

AD: Nej, dom hade inga mer. Nej, dom kunde inte få egna barn. Så det var väl därför jag fick stanna också. Sen var det en granne, det var tre syskon som hade den gården.

AL: Ok.

AD: Bredvid. Och där var jag väldigt mycket och dom var otroligt snälla mot mig. Dom köpte min första cykel, fick jag gå och hämta och lite så där. Så dom sa ju då i Finland när jag var där att jag var två familjers enda barn.

AL: Mm.

AD: Så jag hade väl det, jag var väl lite bortskämd. Men det var ju många som sa, jag har läst lite böcker att, när dom kom tillbaka till Finland sen så tyckte dom ju inte om det mörka brödet, dom ville ju ha ljus bröd. Och det var lite andra saker, så dom blev väl lite bortskämda, i Sverige.

AL: Ja, det var väl på ett sätt det som var meningen.

AD: Mm, det var väl det. Ja.

AL: Ja.

AD: Så att...

AL: Mm, men du sa sen att du blev svensk medborgare.

AD: Mm.

AL: När, hur gammal var du då?

AD: Ja, då var jag gift.

AL: Mm.

AD: För att det var så att när vår äldsta dotter föddes då var jag fortfarande finsk medborgare, så hon har en nia i sitt födelsenummer. Men då så sa jag det, när man hade gift, och det var ju inte meningen jag skulle åka tillbaka till, till Finland.

AL: Nej.

AD: Så att då, men att det var inte lätt att bli svensk medborgare då, på den tiden, faktiskt. Det var mycket utredningar, och sen jobbade min man på, inom flyget, vet du. Så det var ju jättemycket. Och så gick tiden så fick dom göra om det va. Två gånger.

JD: Det kom bort!

AD: Ja, det kom bort. Ja, polisen var, polisen dom var inte så aktiva eller sådär.

AL: Ja, ja.

AD: Men det fick jag sen, det är rätt så fint egentligen, det här. (Anneli hänvisar till sitt medborgarskapbevis)

AL: Mm. Just det. Stämpel, 40 kr.

AD: Det var dyrt, du. Det var jättemycket pengar då. Jag tror du tjänade 36 kr i veckan eller nått, eller vad?

JD: 86.

AD: 86, ja, det var ju halva lönen gick.

JD: Vad kostade det?

AD: 40kr.

JD: Jaha, halva då.

AD: Halva veckolönen.

AL: Ja. "Kungliga majestäten har igenom beslut denna dag upptagit sökande till svensk medborgare" 5 oktober 1962.

AD: Ja.

AL: Hur kändes det när du fick detta då?

AD: Ja, det, jag tänkte inte så mycket på det. Jag tyckte nog bara det var skönt, då var man ju, man fick ju rösta och man var ju svensk. Men det tyckte jag ändrade sig då när vi

träffades. Och när vi gifte oss, och så där, tänkte jag nu, då visste jag nästan, då, då hörde jag ju mer hemma där.

AL: Ja.

AD: För förut var det ju så att det var ju två som liksom, drog så va.

AL: Mm.

AD: Så att, men ibland så säger jag det att när dom var dumma mot mig, att jag kan åka till Finland. (Skratt) Så att, nej men att när man inte fick lite som man ville så.

AL: Mm.

AD: Så att, men jag tyckte väl bara att det var ett, det var ett avslut på nått vis, på det hela.

AL: Ja. Men du sa att båda familjerna hade bra kommunikation med varandra.

AD: Mm, mycket.

AL: Hade dom korr, brevkorrespondens och?

AD: Ja, det hade dom ju då i början, när jag inte kunde skriva själv. Sen så skrev jag ju brev och det var skickade ofta till mig. Men att, nej, men dom hade väldigt bra, dom var ju här och hälsade på. Och jag vet att mamma var ju i Åbo också, ihop med grannfrun då som min bror hade vart hos. Dom var där och hälsade på. Men att dom var mest här nån gång varje år, faktiskt var dom.

AL: Mm. Det måste ju känts skönt också att det fungerade.

AD: Ja, ja, så att. Och när det var auktion på gården och där så blev ju jag sjuk, och pappa gick ju bort hastigt där och så skulle dom ha auktion. Och då kunde inte jag vara nere och hjälpa till, då kom dom, mina biologiska och hjälpte henne. Var där och jobbade.

AL: Ok.

AD: Ja, dom vart, de var tacksamma, för att jag hade haft det bra och ja.

AL: Ja, det finns något band.

AD: Mm.

AL: Mm.

AD: Så det tycker jag, nej, det har fungerat väldigt bra på det viset. Och det är klart, det har väl att göra också med att jag inte hade syskon där, utan jag, det var ju bara jag. Sen kan man ju tycka också, som på landet att jag var ju en arbetskraft också.

AL: Mm.

AD: Men det fick man ju, så var det på alla ställen, på den tiden.

AL: Mm.

AL: Vad fick du arbeta med då?

AD: Ja, jag började ju när jag var en elva år. Då fick jag ju jobba på sommaren med små, det jag klarade av, med trädgårdsarbete och städ, hjälpa till och städa och så.

AL: Mm.

AD: Men sen när jag var i 15 års åldern då jobbade jag som dräng. Var ute och jag hade ju mjölkning och jag hade, jag klarade det där.

AL: Ja, tyckte du det var roligt?

AD: Ja, jag tyckte, sen var det ju också så att var man duktig så blev, fick man ju lite uppskattning.

AL: Mm.

AD: Det kan man väl säga.

AL: Ja.

AD: Att man jobbade för att få beröm.

AL: Mm.

AD: Fick man vara duktig, det där tror jag suttit i hela livet.

AL: Ja.

AD: Man måste vara duktig för att bli accepterad.

AL: Ja.

AD: Ja, kan man ju säga. Men det tror jag inte det är bara jag, det tror det är nog dom flesta som...

AL: Visst.

AD: Ja, den känslan.

AL: Så då hade ni ett lantbruk kan man säga, då hade ni djur och mark.

AD: Mm.

AL: Tyckte du, hur tyckte du när du kom från en stad och komma till landet, hur var det?

AD: Det har jag inte så mycket minnen av, så det flöt jag nog in på rätt så lätt. Ja, det är däremot inte nått. Men jag tycker om landet, och det har jag nog tyckt, så att. Det är klart, jag hade ju ingen att leka med, jag var ju ensam.

AL: Ok.

AD: Sen var det ju när jag började skolan så fick jag ju lite skolkamrater, men dom bodde ju uppe i Steninge, i, nere i byn. Jag bodde ju en liten bit ifrån.

AL: Ja.

AD: Ja, men att. Men sen när jag blev större och större och kunde cykla och sådär, då cyklade jag till biblioteket och sådär så man fick ju ge sig ut lite.

AL: Mm.

AD: Sen cyklade man till dans när vi var så fick man skjuts hem så fick man gå och hämta cykeln dagen efter. (Skratt) Så är det på landet.

AL: Men du sa din mormor jobbade som guide.

AD: Mm.

AL: Vad guidade hon då?

AD: På den här Klosterbackens.

AL: Vad är det som är speciellt med den byggnaden, var det att den fanns kvar eller?

AD: Nej, det var en hel ska vi säga, stadsdel.

AL: Ok.

AD: Och i denna stadsdel, synd det kunde jag ju tatt med mig från, det har jag fått så mycket böcker om det där. Men att, jo det var en hel stadsdel alltså, som klarade sig undan branden.

AL: Ok.

AD: Och det är bara gamla, och där var olika butiker, där gjorde dom keramik och dom bakade dom där. Och ja, det var alla möjliga affärer. Gjorde cigarrer och dom var...

JD: Mm, och läderarbeten.

AD: Ja, mycket, allt sånt där gammalt gjorde dom.

JD: Mm, och hon var ju guide där också.

AD: Ja, hon var guide där ja. Och sen har hon en, om vi säger både min mamma och hennes bror är uppvuxna där.

AL: Ok.

AD: Så att det var väl en liten levande stadsdel i fast ifrån, ja, jättegammalt är det ju, kan det vara 17, alltså, jag vet inte. Jag har läst det men jag kommer inte ihåg allt.

JD: Vi har en tavla där, på hela gården, där är två hus, mormor bodde där.

AL: Mm.

AD: Ja, men just där Klosterbackens museum den, det måste, alltså det är nånting som är känt.

AL: Ja, kan jag googla på.

AD: Det kan du göra. (Skratt)

AL: Men du sa, sa du att hon kunde flera språk?

AD: Ja, hon hade tydligen varit ute på sjön, men jag vet inte, dom säger inte så mycket om henne, men att i sin ungdom. Så hon kunde ju både engelska och ryska, och finska och svenska. Jag vet inte om hon inte kunde tyska också.

AL: Ok.

AD: Så hon var ju guide.

AL: Kunde hon då översätta era brev som ni skickade?

AD: Mm, det gjorde hon.

AL: Mm.

AD: Sen gick ju min pappa gick ju på kvällskurs för att han skulle kunna, min mamma kunde svenska av nån anledning. Men det var väl kanske för mormor pratade lite med.

AL: Ja, ja.

AD: Men att, min pappa kunde ju ingenting så han gick på kvällskurs för att kunna prata med mig.

AL: Mm.

AD: Fint gjort.

AL: Ja, verkligen. För just den här korrespondensen mellan föräldrar och barn och familjen när det, när det behöver översättas, det är jag lite nyfiken på hur man löste det.

AD: Mm.

AL: Men då hade ni ett naturligt sätt att lösa det på.

AD: Det hade vi i familjen, ja. Sen, dom skrev ju alltså brev på svenska hit.

AL: Mm.

AD: Men jag vet inte, för det är en del maskinskrivna också, min mormor skrev ju, men det var ju också när jag, jo det var nog några som fanns kvar. Allt finns ju inte heller.

AL: Nej.

AD: Det blir ju så, man kan inte spara på allt.

AL: Nej, visst är det så.

AD: Men jag har några enstaka, i alla fall som jag har sparat.

AL: Mm.

AD: Sen vet inte jag om nästa generation är så intresserad. Det vet man aldrig.

AL: Det vet man aldrig, men det kan vara nästa generation igen som är intresserade.

AD: Ja.

AL: Det är så olika.

AD: Ja.

JD: Lauri var en riktig gentleman, och han har lärt mig mycket. Hur man ska uppföra sig.

AL: Ja.

JD: Ja, för mina syskon sa alltid att jag var bortskämd, och jag är fortfarande det.

AD: Nej men, min pappa...

JD: En väldigt fin man.

AD: Ja, men min pappa var ju, han, hans mamma dog när han var sju år. Och hans, sen gifte mamman om sig och fick en, hans pappa gifte om sig, så han fick ju en ny mamma då. Men att, dom var väl inte så accepterade, hans första syskon eller vad man ska säga. Så när han var tolv år så dog pappan.

AL: Ja.

AD: Så då var han ju föräldralös. Och då fick han ju ge sig iväg och försörja sig själv.

AL: Ok.

AD: Arbeta.

AL: Som tolvåring.

AD: Som tolvåring. Och det var en av min systems barnbarn som hade intervjuat honom och då åkte han för, men då var han ju inte alls gammal, så dom fraktade timmer, på nått vis. Och det var så kallt på båten så håret det frös i.

AL: Usch.

AD: Ja, förstår som dom fick fara illa.

AL: Mm.

AD: Men hur det var så klarade han sig väl några år, sen gick han faktisk, bodde i Helsingfors och gick på nån skola där, skolade sig.

AL: Mm.

AD: Och då gjorde han det över, bland annat en jul. Och då berättade han, han hade ju inte så pengar. Men då hade han ju inte tänkt på att det var stängt i affärerna julafton, juldagen och annandagen. Så han hade ingen mat. Ensam.

AL: Ensam i Helsingfors utan mat.

AD: Mm, han var väldigt mån om julen. Man skulle ha mat och man skulle ha presenter. Han var en riktig, han älskade julen.

AL: Ja.

AD: Och det gör jag med. Men det gör inte han. (Hänvisar till Jan) Han tycker det är helt onödigt.

AL: Men då balanserar ni ju varandra. Klart har man firat en sån eländig jul på egen hand så klart att när man har möjligheten så...

AD: Ja, han var väldigt mån om att han skulle ha familjen och ja, det var viktigt.

AL: Ja.

AD: Mm, så är det.

AL: Men då var han till sjöss också, när han forslade timmer, var det därför han hamnade sen i marinen?

AD: Ja, sen vet inte jag, det kanske var därför han jobbade i marinen då under kriget. Det vet jag inte.

AL: Mm.

AD: Men jag tänkte på det här också, när man tänker på mamma som var en stark kvinna, hon tog hand om och ordnade så vi fick, hon hade alltid kontakter, potatis och mjölk och ägg och så där va.

AL: Mm.

AD: Sen var det så att hennes bror då han rapporterades saknad. Och det var ju jättejobbigt och det gick ju tiden, jättelänge och så där. Men så helt plötsligt så kom han hem då hade han blivit tillfångatagen bara, så han var borta men då hade dom sagt att han hade stupat.

AL: Jaha. Dom visste inte alltså hur, vad som hade hänt?

AD: Nej.

AL: Hur länge var han försvunnen?

AD: Nej, men det var nog rätt länge. Men jag kan inte säga exakt, men jag vet bara att det var lite dramatiskt.

AL: Mm. Då måste det vara lyckans dag när han kom tillbaka.

AD: Ja, givetvis, men dom hade också lite, jag tror att det var många som hade lite bekymmer, med det att dom hade varit ute. Eller också är det bara otur. Men min pappa tog inte en droppe. Men den här han, svågern var glad i sprit. Men det var nästan hela hans familj, så det kanske är olika också.

AL: Ja.

AD: Ja, det var ju min bror där, han var ju inte alkoholist, men att han, han ah, det var, han var ingen lycklig människa, efter kriget inte.

AL: Nej.

AD: Så är det, men det är ju mycket tragedier idag också. Med dessa, som kommer.

AL: Ja, visst, ja. Det är ju det.

AD: Jag har en, eller fick på Facebook av mina barn, då stod det om krigsbarn, 44 tror jag eller 45 och krigsbarn 2015, det var lite skillnad på storleken. Vi var små och det var blandat och dom var bara pojkar i 15 års åldern eller vad dom nu är.

AL: Mm, ja. Skillnaden är väl att ni blev ledsagade hit och dom får komma hit på egen hand. Och då skickar man ju inga flickor.

AD: Nej, det gör man ju inte.

AL: Nej, men det.

AD: Dom ska väl hit och fixa så att dom kan skaffa sig utbildning.

AL: Ja, men det är ju, jag kan inte ens tänka mig och, på egen hand.

AD: Nej.

AL: För just, jag har en fråga så här, hur tog dom hand om er under resan?

AD: Ja.

AL: För du sa att ni, det var sköterskor, Lottor som tog hand om er. Så att, kändes det tryggt och resa, eller var det oroligt?

AD: Nej, jag var bara glad, jag tyckte det var jättespännande och roligt. Så att jag, det har jag inget, nej.

AL: Nej.

AD: Det kan jag inte säga, men jag är väl en sån där person också. Jag är inte så, jag tycker allt är roligt.

AL: Ja. Det underlättar.

AD: Ja men jag är nog mer optimist, jag tror, jo men jag är optimist som människa, så att.

AL: Mm.

AD: Jag tycker nog att det inte det, nej, det kanske är dumt och vara det också, lagom är väl bäst. (Skratt)

AL: En optimistisk realist?

AD: Ja, just det.

AL: Men hur var mötet med Sverige då, från att komma från Åbo till Sverige, vad kommer du ihåg?

AD: Nej, egentligen inte, jag vet bara det här att det var så fint och det var grönt. Och det var sol och lammen och blåsippor och nej det, det var nog positivt bara tror jag.

AL: Mm, kommer du ihåg maten.

AD: Nej, däremot kommer jag ihåg att jag åt inte så länge pappa och drängarna var inne och åt.

AL: Mhm?

AD: Nej, då satt jag, hade jag, fick, man hade förkläde då, då satt jag så hela tiden. (Hon visar hur hon pillar med händerna på förklädet) Så länge dom satt och åt så satt jag där. Och sen när dom gick ut då kunde jag äta. Och då vet jag pappa han var jättearg på det där att, att jag skulle äta. Ät nu när maten är varm, och så där, men jag kunde ju inte, jag kunde ju inte sitta där och det satt en massa ryssar där på andra sidan. Det går ju inte, va! (Skratt)

AL: Nej...

AD: Och jag, just det här, så satt jag så med förklädet.

AL: Fiplade med förklädet...

AD: Ja, ja det kommer jag ihåg. Men sen gick det bra.

AL: Hur tror du det var, alltså kopplingen att män, det var ryssar.

AD: Ja, det var män, alla män var ryssar, man skulle akta sig för karlar, vet du. För dom var ryssar. Ja, jag trodde ju dom skulle fånga, tillfångata mig, vet du. Jag vet inte varför dom skrämde en på det där viset, för dom var väl inte, jag vet inte varför. Men jag var alltid livrädd för karlar, för dom var ryssar.

AL: Eventuella ryssar.

AD: (Skratt) Ja. Ja, och sen så där på landet så var det ju både dräng och vi hade, det var ju så där dagsverkare och allting. Nej, det var livsfarligt, det var det.

AL: När, hur gammal var du när det gick det över, när det släppte?

AD: Nej, det kan jag inte svara på heller, det var väl inte så himla länge kanske.

AL: Nej.

AD: Nej, men det var ju rätt roligt den kvällen, det var första kvällen. Jag skulle, mamma och jag var hemma ensamna, och jag skulle gå och lägga mig och jag ville ju inte klä av mig. Jag ville ju inte gå och lägga mig, en det var ju livsfarligt. Så att då gav mamma mig en liten sömntablett. Så satt vi vid köksbordet, och jag hade livstykke, vet du, och strumpor och allt var det var. Då så sa hon, vi kunde ju inte prata med varandra, utan det var ju så, sova. (Hon visar med huvudet vilande på händerna)

AL: Mm.

AD: "Nej". Jag skulle inte sova, nej jag skulle inte sova. Men sen så efter det har gått en stund så såg hon ju att jag blev ju tröttare och tröttare. Och då kom, och så fick jag hjälp med, fick hon hjälpa mig med knapparna och så. Sen gick det bra.

AL: Mm.

AD: Men samtidigt så sov jag i ett rum på övervåningen och dom där nere.

AL: Ja.

AD: Och det var ju lite, men sen hade vi en, en piga eller hembiträde eller vad det hette på den tiden. Att hon, hon var bara 16 år så hon var inte så gammal. Hon bodde här i Ugglarp, och hon var ju där, och hon och jag bodde ihop. Så hon fick ta hand om mig, egentligen.

AL: Ja, hur var det?

AD: Ja, det var nog bara bra. Och jag var här och hälsade på, hos Kerstin här.

AL: Kerstin.

AD: Mm, men vi var och hälsade på men då var jag, hon bor i Göteborg så att, nu tror jag inte hon lever men att. Hennes bröder kom så väl ihåg, "åh Anneli på Nygård" "lilla finskan på Nygård". (Skratt) Lilla finskan på Nygård...

AL: Mm.

AD: Och det träffade vi ju ibland här, folk, och så säger dom, ja det vet dom, den lilla finska flickan på Nygård. Så det var jag.

AL: Mm. Men var här fler finska barn som du visste om, när du gick i skolan eller?

AD: Ja, här var ju ganska mycket finska barn.

AL: Mm.

AD: Jag hade ju skolan, och det var en granne, Veijo, han bodde i granngården. Och sen var det uppe i Steninge där, där var ju flera stycken. Det är ju han där i Harplinge, som var i

Harplinge som har sammanställt, och han skulle ha nåt möte i vår så jag hoppas att han ska hålla i det. Men han börjar bli gammal, han bor utanför Helsingfors.

AL: Ok.

AD: Så att, men dom var två, där berättade dom om Märta, som var min bästa vän. Eller kompis då, under barndomen här. När hon gifte sig med den här och han var ju ende sonen på gården. Och då tyckte dom ju att han var lite, behövde en lekkamrat.

AL: Mm.

AD: Så att då skulle dom hämta en pojke, men han släppte inte sin lillasysters hand. Så när hon kom hem då, skulle ha en pojke med sig, så hade hon både pojke och flicka. Och dom har jag haft väldigt fin kontakt i alla år. Dom kommer ju hit och hälsar på, och dom har varit i Helsingfors och. Så att det är många som har kontakt.

AL: Ja.

AD: Ja.

AL: Då hade dom tur som fick hålla ihop.

AD: Ja, visst hade dom det. Men dom, som, hon hade ju inte hjärta att han... Men han hade säkert blivit tillsagd, "nu får du ta hand om henne, du som är stor".

AL: Ja.

AD: Ja.

AL: Men du sa att han skulle ha möte i?

AD: Nej, jag blev, han skulle försöka sammansätta, sammanställa det där och sen ha.

AL: Vad heter han?

AD: Han heter?

AL: Ja.

AD: Ja, det har jag uppskrivet. Jag har hans adress. Där finns det nog många, fast dom bor kanske inte här men.

AL: Nej, men det är intressant om dom kan...

JD: Det är mycket sisu i min fru.

AL: Mm.

JD: Oerhört mycket.

AL: Det är väl härligt.

JD: Ja.

AL: Mm.

JD: Och snäll och vänlig och alla tycke om henne, till och med jag.

AD: Vem pratar du om? Nu ska vi se här, nu. Han hette nånting på m, men jag ser så dåligt, förstår du, så jag kan...

Slut på inspelning.

Inspelning 2

JD: Har du talat om att du var duktig i skolan?

AD: Nej, det var inte under min krigsbarnstid.

AL: Ja, fast det är bra, jag kommer till frågor om skolan nu, så att.

JD: Hon är så dålig på att berömma sig själv.

AL: Jag förstår det. För att, nästa fråga är hur din första tid var i Sverige, och det har du ju berör lite.

AD: Ja, ja, det kan jag inte svara, det var nog bra.

AL: Ja, och så språket gick snabbt att lära sig.

AD: Ja, det gick väldigt snabbt.

AL: Till midsommar, ja. Och sen började du skolan, året efter eller var det två år efter?

AD: Eh, jag började ju 46, började jag ju. (1946)

AL: Mm.

AD: Jag var ju sju år, jag var ju fem när jag kom och så var jag sju år när jag började skolan.

AL: Mm.

AD: Man var ju det på den tiden.

AL: Ja. Och hur var det?

AD: Jo det var nog bra, jag hade, jag hade fjäsk för fröken.

AL: Jaha.

AD: (Skratt) Nej, men den familjen som jag pratade om, eller dom syskonen, mannen i den familjen och min fröken var, hade haft sällskap som unga och så. Men att dom fick aldrig gifta sig för hans systrar. Så dom förblev ogifta båda två, men att det var ju nånting, jag var ju lite där så jag fick lite extra suddgummi och så. Tyckte dom andra. (Skratt)

AL: Ja, ja.

AD: Ja, nej då, men att, nej jag var duktig i skolan. Lärde mig snabbt, mm. Så det var inga problem.

AL: Vad var favoritämnet?

AD: Nej, det vet jag inte. Duktig på välskrivning och räkning, jag var nog rätt så bra på det mesta.

AL: Mm. Var det lätt att hitta vänner?

AD: Jaha, sen blev man ju lite retad för att man var finsk.

AL: Mm.

AD: Ja, lite speciellt så, men det tror jag inte var så, lite oskyldig mobbing, på den tiden.

AL: Ja, det är inget som har fastnat hos dig?

AD: Nej, nej. Däremot min mormor, hon höll på mycket som gjorde mig ledsen. Att jag hade finnblood och allt var det var. Men det är en annan historia.

AL: Din svenska mormor?

AD: Ja, just det.

AL: Ja.

AD: Nej, hon var inte så snäll emot mig.

AL: Vad tror du det berodde på?

AD: Nej, jag vet inte. Men det var många av, det var min pappas syskon, de tyckte inte om, och dom fick inte adoptera mig.

AL: Mhm?

AD: Det var nog ekonomiskt, tror jag.

AL: För dom ville göra det?

AD: Nej, jag tror aldrig det var tal om men att dom där såg till att det inte blev aktuellt, i alla fall.

AL: Ja.

AD: Ja, nej, jag tror aldrig att mina biologiska hade släppt.

AL: Nej.

AD: Nej, det tror jag inte. Och det gick väl bra med fosterbarn också, det gick väl bra det med.

AL: Ja.

AD: Sen är man inte så...

AL: Mm. Men jag tänkte på det, då visste dom barnen, dina klasskamrater, att du kom från Finland? För ditt namn var ju inte finskklingande, om man säger?

AD: Nej, nej, men det visste alla, det visste alla.

AL: Mm.

AD: Det var väl så, att det var en liten, ja det vet jag inte, jag har inte. Jag hade en klasskamrat, hon kom från Estland.

AL: Mm.

AD: Och dom hade, men dom hade flytt hela familjen där tror jag.

AL: Ja.

AD: Men att, annars så var det ju finska krigsbarn även i skolan, jag tror inte det var så märkvärdigt egentligen. Jag tror inte det, det bara var så.

AL: Mm. Du sa att dina föräldrar skickade brev och sen skrev du egna brev, vad kunde du, vad kunde ni skriva om?

AD: Ja, det var väl mest hur man mådde och vad man gjorde och lite så.

AL: Skickade ni paket också?

AD: Jag fick alltid paket. Ja, till jul och till födelsedagar och, ja.

AL: Mm.

AD: Och det kan mina, våra barn kan ju prata om dom där paketen som kom sen. Så det kom i alla år.

AL: Jaha.

AD: Det var bara det att i Finland är det på Anna-dagen här den nionde december så är det ju Anneli där.

AL: Ja, ja.

AD: Ja, och det är ju inte här, och vi firade inte namnsdagar här. Så det kom ju alltid ett paket till Anna-dagen. Och den gömde alltid mamma, så jag fick den på julafton. Dom kunde inte förstå varför det kom, för sen kom det ju julklappar också. (Skratt)

AL: Att det var en annan tradition där...

AD: Sen skickade faktiskt mina fosterföräldrar skickade många paket till Finland också. Med konserver och ris och kaffe och såna där så dom fick, skickade dom till jul och så. Det var snällt tycker jag, det var nog välkomna paket.

AL: Ja.

AD: Mm.

AL: Då har vi namnsdag på samma dag då.

AD: Jaså.

AL: För jag heter Anna.

AD: (Skratt) Ja, fast Anneli är ju, har ju kommit nu, den 21 april är det Anneli i Sverige. Men att det är ju nytt, för att Anneli kom nog med krigsbarnen, tror jag.

AL: Ok.

AD: Mm, men att vi firar både på, jag får ju alltid kort och allting, så jag firar två gånger.

AL: Ja, det är ju perfekt ju.

AD: Ja, just Anneli Flinkman det var ju inget som stack ut på nått vis.

AL: Nej. Men du reste tillbaka 1950.

AD: Mm.

AL: Elva år. Hur kom det sig?

AD: Jo, då kom det sig så att då skulle jag ju, då ville dom ha hem mig, helt enkelt. Och då var min bror och hämtade mig.

AL: Ok.

AD: Så då åkte vi resan tillsammans, till Åbo.

AL: Mm.

AD: Men...

AL: Var din bror 18 år, när han hämtade dig?

AD: Ja, det måste han ha vart. Mm, han var och hälsade på, på Mokrig då, och sen så, sina fosterföräldrar.

AL: Mm.

AD: Och sen åkte jag med. Men som sagt, det blev bara till jul.

AL: Mm.

AD: Sen fick dom skicka grejerna efter mig, sen jag inte var kvar. Nej, nej jag hade, jag vägrade att åka. Var inte, gick inte.

AL: Tror du dina föräldrar i Finland förstod att det skulle bli så?

AD: Jag tror det. Jag tror det, dom såg ju hela, att det gick inte. Jag mådde inte bra av det där inte.

AL: Nej.

AD: Nej. För det första, bo i en stad, inte känna en människa, inte kunna språket. Ja, jag kände ju familjen men, men inte nått annat. Sen hade jag väl lite skolkamrater, var ju finsk, eller svensktalande skola, men nej, jag kom aldrig in i gruppen, det gjorde jag inte.

AL: Nej.

AD: Nej.

AL: Och hur var det att träffa din bror då när ni skulle åka hem tillsammans?

AD: Ja, det var, vi träffades ju lite då och då, så att det var inte så, nej. Eftersom han var här, var här så kom han ju och hälsade på och så där, så att. Vi träffades ju nån gång då och då, så det var inget konstigt.

AL: Så ni var bekanta.

AD: Ja, vi var bekanta, ja.

AL: Men din syster då, ni träffades inte på samma sätt?

AD: Nej, det gjorde vi inte, utan det, det var ju så. Men jag hade ju, det var ju första gången jag var i Finland då ja. Efter, sen jag reste under kriget då, men sen har vi ju åkt så att jag vet att jag var 50, när var olympiaden, var den 52? (1950, 1952) 52, ja jag vet inte, då var jag i alla fall över sommarn. 53 kanske, jag vet inte. (1952, 1953)

AL: Mm.

AD: 56 var jag, då var jag en hel sommar, var jag då. (1956) Och då var jag ju 17 år.

AL: Mm. Hur var det?

AD: Ja, det, jag var ute på landet, dom hyrde en stuga, jag var där ute. Ensam på dagarna och sen en dag så gick jag därute, så var det nån som hade öppet fönster och så spelade dom den här...

JD: Där björkarna susar.

AD: Där björkarna susar, ja just det. Och den kan jag känna, jag kan se det där när jag gick där ensam och så sjöng dom där. Och jag tänkte vad gör jag här? (Skratt) Nej, det var inte, men då var jag i alla fall och hälsade på. Det var ju inte meningen att jag skulle stanna då, utan det var bara att hälsa på.

AL: Mm.

AD: Sen har jag vart, sen har jag ju vart mycket med barnen och ja. Så att det, vi var väl inte så mycket första åren, utan det var när Cecilia var lite. Så 64. (1964)

JD: Nej, just det. Vi hade det ju inte så...

AD: Nej, det kostade ju mycket att resa också. 64 var vi första gången, för hon sitter i barnvagn i alla fall. (1964)

AL: Mm.

AD: Ja, så att. Sen har vi ju vart där mycket och dom har vart här och sen blev det ju smidigare när vi bodde i Linköping. Det blev ju inte lika långt.

AL: Ja.

JD: Vill ni att jag ska sätta på kaffe?

AL: Det får du gärna göra, om ni själv vill ha.

JD: Så fortsätter ni.

AL: Men jag tänkte på det, hur träffades ni?

AD: Jo det var så här förstår du, att jag skulle ju som sagt var, jag var ju duktig i skolan, det pratade vi om. Då så ringde läraren då och tyckte att jag skulle ta realen. Men det tyckte inte pappa, för han sa att man kommer långt med två händer. Så jag gick på folkhögskola, gick jag, Markaryds folkhögskola. Och sen gick jag på en, jag skulle gå på en hushållsskola och lära mig att laga mat. För man skulle ju bli bondhustru, det var väl så det var meningen. Det var väl så det var meningen, hade dom tänkt sig. Men det fanns, hade dom lagt ner Margaretaskolor och allt vad jag skulle gå på. Men så såg jag en annons i, om en husmodersskola i Mariannelund.

AL: Mm.

AD: Och då så skickade jag dit, och där kom jag in. Och började där sjunde januari, och den andra februari träffade jag Jan. Han var ute och åkte med en kompis, vi började prata och på den vägen är det.

AL: Ja.

AD: Så det var ganska...

AL: Så ni träffades där, i Mariannelund.

AD: Mm, 58. (1958)

AL: 58. Mm, och sen flyttade ni hit då eller flyttade ni därifrån till Linköping?

AD: Nej, Jan arbetade ju i Linköping på Malmen där på flyget.

AL: Ja.

AD: Så att jag flyttade dit, och sen har vi bott där, och bor kvar fortfarande.

AL: Ja. Och det här huset som din son, som vi sitter i nu?

AD: Mm, ja, det är så här att dom har ju, våra barn har ju vart ner på här alla somrar så länge mamma och pappa levde och fanns, hade gården så bodde vi ju där. Men sen så dog ju pappa hastigt, då han var bara 71 år. Och sen så flyttade mamma till stan. Men då var det en granne där, som hade en stuga. Och dom var i Nicaragua och jobbade. Och då hade, pratade jag med hennes mamma och så fick vi hyra det där huset.

AL: Ja.

AD: Och där bodde vi, eller hyrde vi varje sommar, i, hur länge hade vi Ballis? Hur många år hyrde vi Ballis?

JD: 20 år. Och Öland också.

AD: Ja, men det var ju inte där. Men här i alla fall så, sen hade deras barn vuxit upp och dom bodde en bit härifrån så då ville dom ha det på sommarn.

AL: Ja.

AD: Och då var, hade min, eller våran son hade fått det rätt så gott, bra ställt och så, så då tänkte han att då ska han köpa en sommarstuga. Och det kunde ju inte bli nån annanstans än västkusten, så blev det.

AL: Ja. Så dom fick en relation till Halland också.

AD: Ja. Och sen hans fru, hon har upplevt sina, alla somrar och hennes mamma som barn i Varberg.

AL: Ja.

AD: Så dom har vart där alla somrar, så liksom, det blev båda två. Sen tror jag, det är ju hon som har talat om att du håller på med det här.

AL: Ja, ok.

AD: Och jag vet inte om det är hennes moster som har pratat om det. Karin, jag vet inte vad hon heter i efternamn. Eller hur har du fått reda på, eller Sanna, hennes kusin.

AL: Nej, Karin? Alltså jag har ju pratat om projektet på radion och så där, så det kan ju var, och hembygdsföreningar har ju fått information om att vi, vi söker människor, så att det kan ju vara på den vägen.

AD: Det kan vara så ja. Jo, för jag tror att det var hon som hade sagt till då, Lotta alltså vår sonhustru. Så hon ringde till mig och så fick jag ditt nummer.

AL: Mm.

AD: Jag sa det, det är klart man ställer upp på sånt här. Det är ju det att det var lite långt. Men eftersom vi är här lite ibland så.

AL: Det var därför jag blev glad när du ringde och sa att ni hade ett hus här.

AD: Ja.

AL: Då blev det möjligt.

AD: Mm.

AL: Men hur viktigt tror du det är att få berätta sin historia?

AD: Det tror jag är jätteviktigt.

AL: Mm.

AD: Det tror jag är jätteviktigt. Och jag tror det alltså, just för... Och som nu idag så är det ju väldigt aktuellt.

AL: Ja.

AD: Med dom här som kommer, att det har vart en gång förut. Sen kom väl vi till mer, till mer ordnande förhållanden, eller vad man ska säga. För dom här, alla dom här som kommer nu, dom har ju ingenstans att ta vägen. Och dom bor i dom här barackerna och dom slåss och dom, jag hörde nu i tunnelbanan i Stockholm är ju väldigt många som bor där.

AL: Mm.

AD: Och kommer in i fel sällskap och jag menar, vi blev ju placerade om än i en del fall. Det var nämligen så att dom har ju mycket såna här finska krigsbarnsföreningar. Och jag lyssnar mycket på Karlavagnen, jag lyssnar ju mycket på radion eftersom jag ser dåligt. Så lyssnar jag mycket. Och då så tänkte jag så här, kunde ju vara intressant tänkte jag, att höra hur andra har haft det och så. Så jag tog kontakt, men hon som var ordförande, hon bara talade om hela tiden, sitt tråkiga, sin hemska livshistoria. Och då tänkte jag det, att det orkar inte jag höra, för jag har ju haft det bra.

AL: Mm.

AD: Så att jag, nej tänkte jag, orkar inte, det klarar jag inte, bara sitta och lyssna på folk som har haft det tråkigt. Nej, jag är för mycket optimist i livet. Nej, men det, så kände, annars hade det varit väldigt roligt, och fått träffat. Sen låg det väl i Norrköping, och det är ju en bit ifrån. Så att, man ska ta sig en bit. Men att, men det finns ju mycket sånt idag.

AL: Mm, ja. Och jag vet du frågade på telefon om familjerna fick nån ersättning.

AD: Ja.

AL: Och det frågade jag Tapani Rossi, när jag var nere i Skåne och träffade honom.

AD: Ja.

AL: Och han sa, till största delen nej. Dom fick ingen ersättning.

AD: Nej.

AL: Det kan ha varit i speciella fall, där, där kommunerna kanske gjorde. Men...

AD: Annars var bara det ideellt.

AL: Ja, precis.

AD: Jo, jag har upplevt det så men det var för att dom får ju rätt så bra betalt idag. När dom tar, då så sa nån att det måste dom ju ha fått då också, var det nån som sa. Jag sa, det har jag aldrig inte ens reflekterat över. Nej.

AL: Och det var väl på ett annat sätt. Finland behövde hjälp, kvinnorna vädjade till andra kvinnor, och dom öppnade sina hem.

AD: Ja, ja. Så har jag nog upplevt det, men så när dom drog upp det där så tänkte jag, nej det vet inte jag. Jag kan ju fråga.

AL: Ja, för jag var osäker, när du ställde frågan.

AD: Ja. Det var därför det var precis aktuellt att jag hade pratat innan om det där. Innan jag pratade med dig så tänkte jag då ska jag fråga.

AL: Ja. Vi kan pausa.

Slut på inspelning.

Inspelning 3

(Vi tittar på bilder som porträtterar finska krigsbarn)

AL: Ja.

AD: Så hade jag päls, pälsmössa.

AL: Ja.

AD: Ja gud. Och där är dom här, vet du. Som tappade mössan.

AL: Mm.

AD: Fantastiskt, vilket år är detta?

AL: Står nånting, här står 42 på denna, så att det kan vara 42. (1942)

AD: Ja.

AL: Så du minns att ni gick upp och så? (Hänvisar till en bild på en landgång)

AD: Ja, ja, det kommer jag ihåg, och sen när vi kom en bit härifrån så sa dom bara det att då fick inte pappa vara med, hon får ta. Han tyckte det var så hemskt att jag skulle bära min väska själv och gå, men det gör ju alla.

AL: Ja.

AD: Alla bär ju.

AL: Jag har hört att man fick inte ta med bagage som man inte kunde bära själv.

AD: Nej, det kan ju vara så.

AL: Du var tvungen att ta med det du kunde själv ta hand om.

AD: Det var ju bara en sådan här papp, pappresväska. Jag hade väl inte så mycket. Jag hade ju inte mycket.

AL: Nej. Jag ska se om här är...

AD: Jätteroligt att se.

AL: Här är ju från lastrummen.

AD: Mm, ja där ser du. På golvet, mm.

AL: Kom du ihåg att det var så det?

AD: Ja, men jag tycker det är så mycket barn här. (Pip från kaffebyggare) Allting piper, dom har köpt ny kaffebyggare, vi kunde knappt klara av den.

AL: Minns du inte att det var så många på din tur?

AD: Nej, jag har inte minne av att vi var så här många.

AL: Nej.

AD: Nej, det har jag inte. Alla ser goa och glada ut. Va.

AL: Ja.

AD: Alltså jag säger det är så mycket sorg och elände man hör, hur tråkigt det var, dom släppte mammans hand och så där. Det blir så mycket dramatik.

AL: Mm.

AD: Men barn dom är ju rätt så...

AL: Härdiga?

AD: Ja, faktiskt.

AL: Visst är det så. Där är väl, där är den båten från långt avstånd, man ser.

AD: Ja. Men det kan hända att det var så, jag kommer inte ihåg. Det kommer jag inte ihåg.

AL: Nej, såna saker kanske man inte la på minnet.

AD: Nej, nej. Men jag känner igen modellen på mössor och kläder. (Skratt)

AL: Ja, du gör det.

AD: Någonstans i Sverige ja. Men dom åkte, jag åkte ju tåg, men jag åkte ensam med den tanten.

AL: Jaha.

AD: Ifrån Stockholm.

AL: Ok.

AD: Åtminstone upplevde jag det så, ja jag vet, hon kanske hade en hel drös ungar? (Skratt) Inte vet jag.

AL: Nej.

AD: Nej. Men du vet att tågresan måste ha tagit ganska lång tid, för man åkte ju via Göteborg.

AL: Mm.

AD: Och bytte där.

AL: Mm. Till Getinge.

AD: Till Getinge kom jag, mitt i natten.

AL: Mitt i natten?

AD: Mitt i natten, var alldeles kolsvart. Då kom jag ihåg vi satt i sängen och prata, skulle vi prata. Och jag kunde ju inte prata med dom. Och inte dom med mig heller.

AL: Nej. Här är en lite mer ledsen tös på den bilden.

AD: Ja, ja. Det är klart att man var ledsen också, det är klart.

AL: Ja.

AD: Det var inte roligt hela tiden.

AL: Nej.

AD: Men jag, alltså, det jag kommer ihåg var att jag inte var ledsen. Jag var inte ledsen.

AL: Nej.

AD: Inget minne av att jag var ledsen.

AL: Nej.

AD: Nej. Men det är klart, vi tyckte nog det var lite spännande.

AL: Mm.

AD: Mm. Vi har haft nån infektion i, som vi har haft i flera veckor och det släpper inte, och så nu när man pratar... (Skratt)

AL: Ja. Känner igen det. Här är ju bilder från en sjuktransport då, med tåg.

AD: Ja.

AL: Så det är lite olika, tack, tack. (Tackar för kaffet)

AD: Står dom alltid i såna sängar, dom här behövde verkligen komma, ja.

AL: Det här är en affisch som affischerades i Sverige, för att rekrytera familjer eller vad man säger.

AD: Ja, mm.

AL: Den är ju lite läskig, måste jag säga.

AD: Ja.

AL: Den är dystert.

AD: Ja, verkligen. Ser inte vad dom har på sig, det är ju filter men, ser lite läskigt ut. Men jag har ju liksom kommit genom, genom prat eller vad man ska säga, genom bekanta.

AL: Mm.

AD: Det där känner man ju ingen sig, frisyren och alltihopa.

AL: Ja.

AD: Linköping!

AL: Mm. Det är nog...

AD: Kolmården kanske? Kolmården det är Norrköping det. Jag trodde jag skulle haft nått kort sen jag var liten, det var ju ett när jag satt, men det var andra människor, det var inte.

AL: Nej.

AD: Jag har nästan ingenting från min barndom.

AL: Nej. Det är ju tråkigt, det är lite tråkigt, kan jag tänka. Men en del tycker att man ska glömma och gå vidare och en del tycker det är viktigt.

AD: Ja, det gör man väl men alltså det kan ju vara roligt ändå för nästa generation och se vad som, vad som var.

AL: Mm. Här kan vi se på den här bilden här är hotell Anglais, dit många kom.

AD: Jaha.

AL: I Stockholm då som uppsamlingshem, om man säger.

AD: Det hörde jag att det var, det är 42 också. (1942)

AL: Mm.

AD: Kan undra om inte jag har bott på det där, sen i Stockholm.

AL: Ja, ja. (Skratt)

AD: Mm. Det här hade jag velat haft, lappen.

AL: Mm. För du kommer ihåg att du hade en?

AD: Jaha.

AL: Nej det är kul och...

AD: Var kommer sånt här att finnas sen, blir det nån utställning eller nånting?

Slut på intervju.